

5. Іванов Г. Правове та організаційно-методичне забезпечення реалізації механізму державного управління розвитком морських портів України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 14. С. 116–120.
6. Карпенко О., Продченко Г. Аналіз транзитних перевезень вантажів через морські торговельні порти. Вод. транспорт. 2012. Вип. 2. С. 123–128.
7. Меркт Е. Стратегические приоритеты развития мировой портовой системы. Развитие методів управління та господарювання на транспорті: зб. наук. праць Одеського нац. морськ. ун-та. Вип. 7. Одеса, 2011. С. 17–26.
8. Ницевич А. Концессия портов: достоинства и недостатки. Порты Украины. URL: <https://ports.com.ua/opinions/kontsessiya-portov-dostoinstva-i-nedostatki>.
9. Подгайный А. Развитие морских портов Украины на основе внедрения обособленных портовых управлений. URL: [http://agrecua.ua/wp-content/uploads/2017/02/Brief\\_Landlord\\_Port\\_in\\_Ukraine\\_UA.pdf](http://agrecua.ua/wp-content/uploads/2017/02/Brief_Landlord_Port_in_Ukraine_UA.pdf).
10. Про морські порти України: Закон України від 17 травня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 7. Ст. 65.
11. Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 р.: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 548-р. URL: [www.kmu.ua](http://www.kmu.ua).
12. Цабієва Т. Забезпечення сталого функціонування і розвитку морських портів України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.07.04. Одеса, 2005. 21 с.
13. Trends in EU ports governance 2016. URL: <http://www.espo.be/publications/trends-in-eu-ports-governance-2016>.
14. Sol Trumbo Vila, Buxton N. The winners and losers in EU's great privatisation fire sale. URL: <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/nick-buxton-sol-trumbo-vila/winners-and-losers-in-eu-s-great-privatisation-fire-sale>.

**ПОПАДИНЕЦЬ Г. О.,**  
кандидат філософських наук,  
доцент кафедри конституційного  
та міжнародного права  
(Інститут права і психології  
Національного університету  
«Львівська політехніка»)

УДК 346.13+347.113

### ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ»

У статті на основі наукової літератури та чинного законодавства України аналізується правовий зміст поняття «іноземні інвестиції».

**Ключові слова:** інвестиції, іноземні інвестиції, іноземний інвестор, законодавство, майно, майнові права.

В статье на основе научной литературы и действующего законодательства Украины анализируется правовое содержание понятия «иностранные инвестиции».

**Ключевые слова:** инвестиции, иностранные инвестиции, инвестор, законодательство, имущество, имущественные права.



The article, based on scientific literature and current legislation of Ukraine, analyzes the legal content of the concept of “foreign investment”.

**Key words:** *investments, foreign investments, foreign investor, legislation, property, property rights.*

**Вступ.** Світовий досвід показує, що оптимальне використання іноземних інвестицій сприяє швидкому розвитку продуктивних сил країни. Майже всі країни світу спрямовують свої зусилля на підвищення інвестиційної привабливості своєї національної економіки та збільшення її обсягів. Залучення іноземних інвестицій для України також є найефективнішим механізмом розвитку й діяльності вітчизняної економіки, що дасть змогу інвестувати у виробництво матеріальні ресурси, залучити необхідну кількість іноземного капіталу та уникнути його експансії.

Проте механізм залучення іноземних інвестицій породжує низку проблем як теоретичного, так і практичного застосування. В економічній і юридичній літературі існують суперечливі погляди щодо розуміння самої природи поняття «іноземні інвестиції», незважаючи на те що його розглядали як вітчизняні, так і зарубіжні правознавці й економісти, такі як М. Богуславський, О. Вінник, О. Вовчан, Л.Дж. Гітман, В. Коссак, П. Массе, А. Пехник, О. Сімсон, О. Первомайський, У.Ф. Шарп та ін.

**Постановка завдання.** Метою статті є аналіз правового змісту поняття «іноземні інвестиції».

**Результати дослідження.** У науковій літературі існує багато модифікацій поняття «інвестицій», поява яких зумовлена специфікою і традиціями різних шкіл і течій. Термін «інвестиції» першочергово ототожнюється з латинським «investire», що означає «вкладати», або з англійським «investments», що означає «капітальні вкладення» [1, с. 17]. Широко розповсюдженою є інтерпретація інвестицій як здійснення певних економічних проектів у теперішній час, щоб у майбутньому одержати дохід.

За визначенням французького економіста Франсуа Кене, інвестиції – це необхідні для виробництва витрати, які визначають вартість товарів. Представлені в грошовому вираженні, вони розподіляються на основний та оборотний капітал і відшкоковуються в ціні товару [2, с. 18].

За У. Шарпом, термін «інвестувати» означає «позбутися» грошей сьогодні для того, щоб отримати більшу їх суму в майбутньому [3, с. 17].

Аналогічне визначення цього терміна подають Л. Гітман і М. Джонк: «Інвестиція – це спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити заощадження або зростання капіталу» [4, с. 11].

К. Макконнелл та С. Брю твердять: «Інвестиції варто визначати передусім як вкладення в розвиток продуктивних сил підприємства, а на макрорівні – у розвиток продуктивних сил суспільства» [5, с. 9].

С. Мочерний у працях трактує інвестиції як «довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку» [6, с. 13]. Безумовно, окремі форми інвестицій мають довгостроковий характер, але можуть бути й короткотерміновими.

Наведені визначення поняття «інвестиції» мають більш економічний, ніж правовий характер. Значне розмаїття наукових визначень поняття «інвестиції» також можна знайти в юридичній літературі, які різняться за акцентами і ступенем конкретизації.

В. Полатай розуміє під інвестиціями майно, майнові права та інші цінності, у тому числі інтелектуальні, що мають господарську цінність, належать особі на праві власності або іншому праві, які вкладаються в незаборонений законом об'єкт господарської діяльності з метою отримання прибутку, соціального ефекту або іншого позитивного результату [7, с. 7].

На думку О. Сімсон, інвестиції – це майно, майнові права й інші цінності, що мають ринкову вартість, довгостроково та з ризиком вкладені інвестором в об'єкти підприємницької діяльності з метою одержання прибутку [8, с. 11].



М. Богуславський вважає, що будь-яка інвестиція – це те, що є об'єктом права власності. Вона може бути власністю держави (державні іноземні інвестиції), може бути власністю юридичних осіб чи громадян (приватні інвестиції) [9, с. 55]. На думку Т. Серебрякової, інвестиції – це «майно, щодо якого державою встановлені гарантії, привілеї та імунітети, що впливають із механізму державного захисту інвестицій інвестора» [10, с. 25].

Отже, у праві поняття інвестицій невіддільне від контексту певних прав і законних інтересів суб'єктів інвестиційних відносин і відповідних їм засобів правової охорони й захисту.

У новітній юридичній літературі (зокрема російській) зростає кількість прихильників «оперативного» розуміння поняття інвестицій.

Так, на думку В. Гущина й О. Овчиннікова, під інвестиціями варто розуміти дії інвестора щодо розпорядження належними йому об'єктами цивільного права [11, с. 72].

Б. Муравйов указує, що ототожнення інвестицій з майном не дає змоги відокремити їх від іншого майна, яке не має жодного стосунку до інвестицій і призводить до термінологічної плутанини, оскільки дає підстави розглядати будь-який договір, спрямований на придбання житла як інвестиційний [12, с. 46].

Для вирішення проблеми відокремлення майнових цінностей, що є інвестиціями, від іншого майна суб'єктів господарювання науковці пропонують низку ознак інвестицій, як-от: вкладення безпосередньо в об'єкт підприємницької діяльності спеціальним суб'єктом – інвестором, мета одержання позитивного економічного результату – прибутку, довгостроковий і ризиковий характер [8, с. 11]. Однак зрозуміло, що ці ознаки характеризують аж ніяк не майнові цінності, а дії інвестора щодо здійснення такого внеску.

Більш детально формулює поняття інвестицій загальний закон. Згідно зі ст. ст. 1 і 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ [13], інвестиціями є всі види майнових і матеріальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької, а також інших видів діяльності, в разі чого створюється прибуток або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме й нерухоме майно; майнові права інтелектуальної власності, які впливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності; сукупність технічних і технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих; права користування землею, водою, ресурсами, спорудами, обладнанням; інші майнові права й кошти [13].

У ст. 326 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV (далі – ГКУ) [14] наведене поняття інвестицій у галузі господарювання: інвестиції – це довгострокові вкладення різних видів майна, інтелектуальних цінностей і майнових прав в об'єкти господарської діяльності з метою отримання прибутку чи досягнення іншого соціального ефекту. Під терміном «вкладення» тут розуміється не інвестиція як матеріальний предмет, а інвестування як дія чи процес. Тому поняття «інвестування», наведене в ст. 326 ГКУ, не збігається з визначенням ч. 1 ст. 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 [13], де інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних коштів, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток чи досягається соціальний ефект. Інвестування як процес також визначається в Законі України від 18.09.1991 інакше: інвестиції – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

Такою ж багатогранною категорією є поняття «іноземні інвестиції», різні підходи до визначення якої існують в економічній і юридичній літературі. Дуже часто під іноземними інвестиціями мають на увазі іноземні капітали, вкладені в підприємство за кордоном. Наприклад, Ф. Хеніус у зовнішньоторговельному словнику визначив, що «іноземні інвестиції – це інвестиції, експортовані з однієї країни й вкладені на території іншої» [15, с. 39].

Дещо інше визначення цього поняття пропонує Н. Вознесенська, яка вважає, що іноземні інвестиції – це таке надання коштів іноземним інвестором, за якого обов'язковою є



економічна діяльність (з участю або без участі місцевого капіталу), що призводить до створення виробничого об'єкта, який сприяє розвитку економіки молодій державі, підвищенню її економічного потенціалу [16]. Але це визначення більшою мірою містить економічну характеристику, ніж розкриває правову природу іноземних інвестицій.

Термін «іноземні інвестиції» визначено в законодавстві України. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР, іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [17]. Однак, на думку В. Коссака, у цьому визначенні, відповідно до Закону, не зовсім удалим є визначення категорії «іноземні інвестиції» через категорію «цінності», оскільки остання є ширшою й об'єднує також об'єкти, які не пов'язані з інвестуванням. Тому категорію «цінності» необхідно замінити конкретнішими об'єктами: гроші, цінні папери, майнові права тощо [18, с. 167].

Визначаючи правовий зміст поняття «іноземні інвестиції», варто звернути увагу на такі положення, що будь-яка інвестиція – це майно або майнові права, які є об'єктом права власності. Наступним важливим елементом правової характеристики іноземних інвестицій є те, що під іноземними інвестиціями розуміють усі майнові цінності, які дозволені для інвестування національним законодавством або міжнародними договорами відповідних країн.

А. Омельченко вважає необхідним урахувати те, що під іноземними інвестиціями розуміються капіталовкладення за кордоном, які передбачають отримання прибутку й контроль інвестора за підприємством, у яке вони вкладені. Отже, на думку автора, іноземні інвестиції як правова категорія – це юридично регламентована власність у вигляді будь-якого майна або майнових прав, які походять із-за меж країни, що приймає, і дозволені для інвестування законодавством цієї країни або міжнародними договорами і вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької та іншої діяльності країни, що приймає, відповідно до законодавства цієї країни або її міжнародних договорів з метою отримання прибутку (доходу) й досягнення соціального ефекту [19, с. 10–11].

Проте В. Коссака переконаний, що, незважаючи на те що коментоване визначення досить велике за обсягом, деякі істотні ознаки іноземних інвестицій у ньому не враховані. Це, зокрема, джерело утворення майна, яке може вкладатися як іноземна інвестиція, може перебувати на території країни, що приймає інвестиції (наприклад, у разі інвестування). Крім цього, інвестиції повинні здійснюватися в певних формах, які не заборонені законом, що не відображено в коментованому визначенні. І, нарешті, на думку В. Коссака, майно має вкладатися не просто в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, а в об'єкти інвестиційної діяльності.

В. Коссака визначає іноземні інвестиції як речі, кошти, майнові права, цінні папери, а також результати інтелектуальної діяльності, вкладені іноземним інвестором (у передбачених законом формах) в об'єкти інвестиційної діяльності на території України з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту [20, с. 30].

Спробу визначити поняття «іноземної інвестиції» через юридичні категорії робить також й А. Богатирьов, на думку якого «іноземні інвестиції є іноземним капіталом – власністю в різних видах і формах, які вивезені з однієї держави та вкладені в підприємства на території іншої» [21, с. 12].

З наведеного вище випливає, що іноземні інвестиції є складною й багатопланою категорією, що зумовило їх класифікацію на основі узагальнення літературних джерел.

Згідно із Законом України «Про режим іноземного інвестування» [17], іноземні інвестиції можна здійснювати у вигляді:

- іноземної валюти, що визнається конвертованою Національним банком України;
- валюти України – відповідно до законодавства України;
- будь-якого рухомого й нерухомого майна та пов'язаних із ним майнових прав;
- акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у конвертованій валюті;



– грошових вимог і права на вимоги виконання договірних зобов'язань, які гарантовані першокласними банками й мають вартість у конвертованій валюті, підтверджену згідно із законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

– будь-яких прав інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно із законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, а також легалізованих на території України авторських прав, прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо;

– права на здійснення господарської діяльності, а також права на користування надрами та використання природних ресурсів, наданих відповідно до законодавства або договорів, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно із законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

– інших цінностей відповідно до законодавства України.

На думку А. Пехника [22, с. 221], класифікацію іноземних інвестицій, яка надана в Законі, можна трактувати як інвестиції за типом інвестованих активів.

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 [17], іноземні інвестори можуть здійснювати інвестиції в економіку України в таких формах:

- часткової участі в підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними та фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;

- створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю;

- придбання не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна, а також будинків, квартир, приміщень, обладнання, транспортних засобів та інших об'єктів власності шляхом прямого одержання майна й майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;

- придбання самостійно або за участю українських юридичних чи фізичних осіб прав на користування землею й використання природних ресурсів на території України;

- придбання інших майнових прав;

- господарської (підприємницької) діяльності на основі угод про розподіл продукції;

- в інших формах, які не заборонені законами України, зокрема без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

Указану класифікацію визначають як класифікацію за формою інвестування.

Крім того, залежно від ступеня контролю над підприємством іноземні інвестиції поділяють на прями й портфельні.

На думку А. Пересади, прямими іноземними інвестиціями вважаються вкладення в підприємства, які перебувають за кордоном і забезпечують участь інвестора в управлінні підприємством і контроль за його діяльністю. Портфельні іноземні інвестиції являють собою вкладення в акції зарубіжних підприємств (без придбання контрольного пакета), облігації та інші цінні папери іноземних держав, міжнародних валютно-кредитних організацій з метою отримання підвищеного доходу за рахунок податкових пільг, зміни валютного курсу тощо. Такі інвестиції не зумовлюють реального контролю інвестора над об'єктом інвестування [23, с. 56–58].

О. Вовчак визначає прями іноземні інвестиції як основні форми експорту приватного капіталу, що забезпечує встановлення ефективного контролю й надає право безпосереднього розпорядження закордонною компанією [1, с. 78].

Сьогодні існує думка вчених стосовно докладнішої класифікації іноземних інвестицій. Так М. Леус вважає, що було б доцільніше доповнити вищенаведений перелік класифікацій іноземних інвестицій за такими ознаками: за сферою інвестування, за формою державних гарантій, за режимом оподаткування [24, с. 183].

Оскільки держава-реципієнт повинна гарантувати іноземному інвесторові захист його прав та інтересів, що декларуються в національних законодавствах про іноземні інвестиції, доцільно класифікувати їх і за формами державних гарантій, якими є:



- гарантії від зміни законодавства;
  - гарантії щодо примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів і їхніх службових осіб;
  - компенсація й відшкодування збитків іноземним інвесторам, завданих їм унаслідок дій або бездіяльності державних органів чи їхніх посадових осіб;
  - гарантії в разі припинення інвестиційної діяльності;
  - гарантії переказу прибутків, одержаних унаслідок здійснення іноземних інвестицій;
  - визначення порядку вирішення інвестиційних спорів.
- А також за режимом оподаткування:
- за загальним режимом оподаткування;
  - за пільговим режимом оподаткування: податкові канікули; інвестиційні знижки; податковий кредит; прискорена амортизація; інвестиційні субсидії; пільги непрямого оподаткування, зокрема знижені ставки мита.

**Висновки.** Отже, правовий зміст поняття «іноземні інвестиції» характеризується юридично регламентованою власністю у вигляді будь-якого майна або майнових прав, які дозволені для інвестування законодавством країни або міжнародними договорами, укладаються іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької та іншої діяльності країни, що приймає, з метою отримання прибутку (доходу) й досягнення соціального ефекту, і захищені державними гарантіями законодавства країни.

#### Список використаних джерел:

1. Вовчан О.Д. Інвестування: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2007. 544 с.
2. Татаренко І.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 312 с.
3. Шарп У.Ф., Бэйли Г.Дж. Инвестиции / пер. с англ. Москва: Инфра-М, 1997. 1042 с.
4. Гітман Л.Дж., Джонк М.Д. Основи інвестування / пер. с англ. Москва: Дело, 1999. 1008 с.
5. Массе П. Критерии и методы оптимального определения капиталовложений. Москва, 1971. 242 с.
6. Економічна енциклопедія: у 3 т. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Вид. центр «Академія», 2000. Т. 1. 864 с.
7. Полатай В.Ю. Правове регулювання інвестиційної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04. Донецьк, 2000. 18 с.
8. Сімсон О.Е. Правові особливості договорів інвестиційного характеру: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Харків, 2001. 20 с.
9. Богуславский М.М. Иностранные инвестиции: правовое регулирование. Москва: БЕК, 1996. 280 с.
10. Серебрякова Т.А. Регулирование инвестиционной деятельности: финансово-правовой аспект: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Саратов, 2002. 210 с.
11. Гущин В.В. Инвестиционное право: учебник. Москва: Эксмо, 2006. 688 с.
12. Муравьев Б.В. Инвестиционные обязательства в строительстве. Юрист. 2001. № 2. С. 38–48.
13. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1991. № 47. Ст. 646.
14. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-ІV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.
15. Літкевич В. Законодавство про іноземні інвестиції: світовий досвід і практика України. Суверенітет України і міжнародне право. Київ: Манускрипт, 1995. 159 с.
16. Вознесенская Н. Иностранные инвестиции и смешанные предприятия в странах Африки. Москва: Норма, 1975. 271 с.
17. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 19. Ст. 80.



18. Коссаk В.М. Правові засади іноземного інвестування в Україні: підручник. Львів: Центр Європи, 2005. 223 с.
19. Омельченко А. Державне управління іноземними інвестиціями в Україні (організаційно-правові питання): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 1996. 25 с.
20. Коссаk В.М. Правові засади іноземного інвестування в Україні. Львів: Центр Європи, 1999. 239 с.
21. Богатырев А. Инвестиционное право. Москва: Российское право, 1992. 271 с.
22. Пехник А.В. Іноземні інвестиції в економіку України: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 335 с.
23. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом: підручник. Київ: Лібра, 2002. 472 с.
24. Леус М.М. Суть та класифікація іноземних інвестицій. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2008. № 635. С. 181–187.

**СТАРОЖИЛОВ В. В.,**  
здобувач кафедри земельного  
та аграрного права  
(Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого)

УДК 349.42

## ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті розглянуто визначення організаційно-управлінських правовідносин у сільськогосподарських підприємствах. Запропоновано під організаційно-управлінськими правовідносинами, що виникають у сільськогосподарських підприємствах, розуміти відносини між органами управління сільськогосподарським підприємством та особами, що є членами, учасниками, найманими працівниками сільськогосподарського підприємства, з приводу досягнення поставлених завдань останнього: виробництво сільськогосподарської продукції, її переробка та реалізація й/або надання послуг у сфері сільськогосподарського товаровиробництва.

**Ключові слова:** сільськогосподарське підприємство, організаційно-управлінські правовідносини, менеджмент.

В статье рассмотрено определение организационно-управленческих правоотношений в сельскохозяйственных предприятиях. Предложено под организационно-управленческими правоотношениями, возникающими в сельскохозяйственных предприятиях, понимать отношения между органами управления сельскохозяйственным предприятием и лицами, являющимися членами, участниками, наемными работниками сельскохозяйственного предприятия, по поводу достижения поставленных задач последнего: производство сельскохозяйственной продукции, ее переработка и реализация и/или оказание услуг в сфере сельскохозяйственного производства товара.

**Ключевые слова:** сельскохозяйственное предприятие, организационно-управленческие правоотношения, менеджмент.

